

Scharrelkinderen

Hoe denken de mensen buiten de sector over wat de kinderopvang bezighoudt? In de rubriek *De Zijlijn* vragen we mensen die buiten of aan de rand van de sector staan, te reageren op een artikel in een voorafgaande BBMP. Deze keer *Josine van den Bogaard*, senior beleidsmedewerker bij de GGD Rotterdam Rijnmond. Zij reageert op het artikel *Scharrelkinderen* in BBMP 0809|2009 | Door: Wilma Schepers

Josine is niet alleen beleidsmedewerker bij de GGD Rotterdam Rijnmond – waar zij werkt voor het cluster Milieu en Hygiëne – maar ook voorzitter van het Landelijk Platform Ruimte voor de Jeugd. In dit platform werkt een uiteenlopende groep van mensen en organisaties (zoals Jantje Beton, GGD, Nji, Consument en Veiligheid, BOiNK, Humanitas Kinderopvang e.v.a.) samen aan de doelstelling: het bevorderen van de bewegingsvrijheid van kinderen en hun mogelijkheden tot vrij spel. ‘Waarom?’, vraag ik Josine. ‘Omdat kinderen ruimte nodig hebben om te kunnen groeien, fysiek en mentaal. Kinderen moeten kunnen experimenteren, onderzoeken willen zij zich kunnen ontwikkelen. Daarvoor hebben ze een uitdagende omgeving nodig’, zegt ze. ‘En die bieden we kinderen veel te weinig.’

Het onderwerp Scharrelkinderen ligt haar na aan het hart. Dat blijkt uit haar reactie op de vraag wat zij van het artikel vindt. Josine: ‘Het is een leuk artikel en het geeft de dilemma’s goed weer. Ook juich ik het initiatief toe om hierover een publiek debat te voeren. Het open debat, met ouders en professionals, is de enige manier om dit onderwerp aan te pakken.

Het debat wordt nu veel te veel binnenskamers gevoerd, in de kinderopvang, in de scholen en in de gezinnen. We moeten als opvoeders en professionals sámen in gesprek en niet wachten op het antwoord van de overheid of semi-overheidsinstellingen. Die zitten met hetzelfde dilemma maar kunnen daar alleen bureaucratische antwoorden op geven en daar hebben we in de praktijk maar weinig aan. Uiteindelijk gaat het om vertrouwen, van ouders in de professionals en net zo goed van professionals in ouders.

Wat goed is om te weten, is dat de achtergrond van de bureaucratische regelgeving strikt juridisch is. Misschien realiseren mensen zich dat te weinig. Het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen bijvoorbeeld is in 1977 van kracht geworden als reactie op de zwaar verwaarloosde speeltuinen uit de jaren zeventig. Daar gebeurden ongelukken die niet nodig waren en de vraag was wie daar verantwoordelijk voor was. De regelgeving die ontstond,

is uiteindelijk bedoeld voor beheerders om hun zekerheid te geven: als je dit doet, dan doe je het goed en valt je niks te verwijten. Helderheid inde wettelijke plicht en daarmee over aansprakelijkheid. Daarvoor is de regelgeving ook bedoeld, laten we daar helder over zijn. Het gevolg is wel dat de regelgeving puur juridisch is, er zit geen woord pedagogiek in dit soort regelgeving. In die context wordt met geen woord gerept over de pedagogische waarde van risico’s, en dat is wel jammer.

Bezorgden

Hoe kun je die discussie voeren? Het lijkt wel alsof de bezorgden, de angstigen, per definitie gelijk hebben. Zij hebben een argument: gevaar! Daar valt elk tegenargument toch bij in het niet?

Josine: ‘Ik ben het niet met je eens dat de voorstanders van meer ruimte voor kinderen geen argumenten zouden hebben. Er is wel een verschil. De bezorgden kunnen makkelijker woorden - en emotie - geven aan hun bezorgdheid, zij kunnen wijzen op wat er gebeurt. Voor de pleitbezorgers van meer uitdaging is dat minder eenvoudig. Je kunt immer niet verwijzen naar wat er níét gebeurt en het aantonen van positieve effecten op de ontwikkeling is moeilijk. Eigenlijk is dat het aloude dilemma van preventie. Omdat het lastig is de effecten hard te maken, gaat er veel minder geld naar preventie, terwijl we allemaal weten dat goede preventieve maatregelen op termijn meer geld opleveren dan dat ze kosten. Maar toch zijn er wel resultaten van onderzoek waar je in deze discussie naar kunt verwijzen. Zo is bijvoorbeeld aange-toond dat kinderen die in een uitdagende omgeving spelen, beter opletten en minder ongelukken maken.’

Een academisch geschoorde pedagoog zal een overtuigend betoog kunnen voeren over de pedagogische waarde van uitdaging. Voor een pm-er is dat veel moeilijker terwijl zij het dagelijkse gesprek met ouders moet voeren. Op welke plek moeten we het debat dan voeren?

Josine: ‘Toch juist in de kinderopvang – en in het onderwijs natuurlijk – dicht op de werkvloer. Juist

‘Als volwassenen op gepaste afstand blijven waar kinderen hun grenzen verkennen, dat is professionaliteit!’

daar zou een goed onderbouwde pedagogische visie ouders kunnen bereiken, met name de angstige en bezorgde ouders.

Wat mij betreft ligt daar een taak voor de kinderopvang. De kinderopvang is ook een leerschool voor jonge ouders. Jonge ouders halen hun informatie overal vandaan, maar in de kinderopvang zien zij andere ouders en leidsters de dingen doen. De kracht van het voorbeeld is groot. Als ouders zien dat leidsters het anders doen en dat ook nog kunnen uitleggen, dan is dat heel overtuigend, dan daagt dat ouders uit om erover na te denken. Voor een pm-er is dat natuurlijk geen eenvoudige opgave. Het is heel belangrijk dat zij daarin goed ondersteund en begeleid worden. Eigenlijk denk ik dat als je van pm’ers vraagt de dingen op een bepaalde manier te doen, je als leidinggevende op dezelfde wijze met je pm’ers om moet gaan. Vertrouwen geven!

Het aankweken van de juiste houding begint al in de opleiding. Jammer genoeg wordt daar de eerste jaren juist gehamerd op veiligheid. Natuurlijk is dat belangrijk. Maar de uitdaging die een kind nodig heeft om te kunnen groeien, komt veel minder en pas later in de opleiding aan bod. De kunst is pm-ers te leren hoe je om moet gaan met situaties waarin kinderen risico’s nemen in hun spel en daar moet je zo snel mogelijk mee beginnen. Want vaak vormen de volwassenen in de omgeving het grootste gevaar: óf ze onthouden kinderen de uitdaging waardoor ze niet genoeg gestimuleerd worden in hun ontwikkeling, óf ze waarschuwen de kinderen te veel waardoor ze het kind uit zijn lichamelijke alertheid halen waardoor ze juist ongelukken maken, of ze moedigen het kind te veel aan waardoor het kind over zijn eigen grenzen heen gaat met alle gevolgen van dien. Als volwassenen op gepaste afstand blijven waar kinderen hun grenzen verkennen, dat is professionaliteit!